

Innovaties in de Journalistiek
Marco van Kerkhoven
10 april 2025

Carmen Brouwer
Nika Heijne
Maurice Tankink
Lauren Stokman
Jack Iseger

AI in de Journalistiek

Welke foto is met AI gemaakt?

Alleen 1

Alleen 2

1 & 2

Geen van beiden

I

II

Welke foto is met AI gemaakt?

Alleen 1

Alleen 2

1 & 2

Geen van beiden

Inhoud

- **Wat is AI?**
- **Hoe werkt AI?**
- **Toepassingen van AI in de journalistiek**
- **Kritisch en alert zijn op AI in de journalistiek**
- **Waar vinden we AI in de media?**
- **Gevolgen van AI op de nieuwslezer**
- **Opdracht**

Waarom AI?

Innovatie die steeds vaker wordt toegepast:

- + Productie snelheid**
- + Automatisering van informatie**

- _ Problemen met transparantie**
- _ Gebrek aan menselijk inzicht**
- _ Verschuiving van controle over nieuws**
- _ Financiële, technische en kennisproblemen**

Wat is AI?

AI = Artificial Intelligence = Kunstmatige Intelligentie

- Computer die menselijk gedrag leert en nadoet
- Leert van data, patronen herkennen en informatie genereren

In de journalistiek → overnemen van journalistieke taken:
nieuwsproductie, data-analyse, bronnen herleiden etc.

Broussard et al. (2019); Simon (2022)

Wat is AI?

Kenmerken van AI: Vermogen om zelf te leren en generen,
begrijpt menselijke taal, automatiseert taken

AI het dagelijks leven:

- Spraakassistentie: Siri, Alexa
- Gezichtsherkenning
- Chatbots

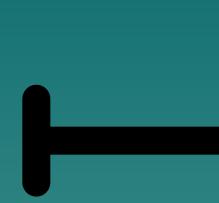
AI in de journalistiek:

- Automatische nieuwsberichten
- Fact-checking tools
- In datajournalistiek

De Geschiedenis van AI

Alan Turing → Turing test:
kunnen machines denken?

1949

Eerste Chatbot:
Eliza

```
Welcome to      EEEEEEE LL      IIIII ZZZZZZ  AAAAAA
                   EE      II      ZZ  AA  AA
                   EEEEEEE LL      II      ZZ  AAAAAAAA
                   EE      LL      II      ZZ  AA  AA
                   EEEEEEE LLLLLL IIII ZZZZZZ  AA  AA

Eliza is a mock Rogerian psychotherapist.
The original program was described by Joseph Weizenbaum in 1966.
This implementation by Norbert Landsteiner 2005.

ELIZA: Is something troubling you ?
YOU: Men are all alike.
ELIZA: What is the connection, do you suppose ?
YOU: They're always bugging us about something or other.
ELIZA: Can you think of a specific example ?
YOU: Well, my boyfriend made me come here.
ELIZA: Is it important to you that your boyfriend made you come here ?
YOU: He says I'm depressed much of the time.
ELIZA: I am sorry to hear that you are depressed.
YOU: It's true. I am unhappy.
ELIZA: Can you explain what made you unhappy ?
YOU:
```

Haenlein & Kaplan (2019)

AI winters

1970s - 1980s

Deep learning

2010s

Heden

Meer data en computer
kracht

AI in dagelijks leven

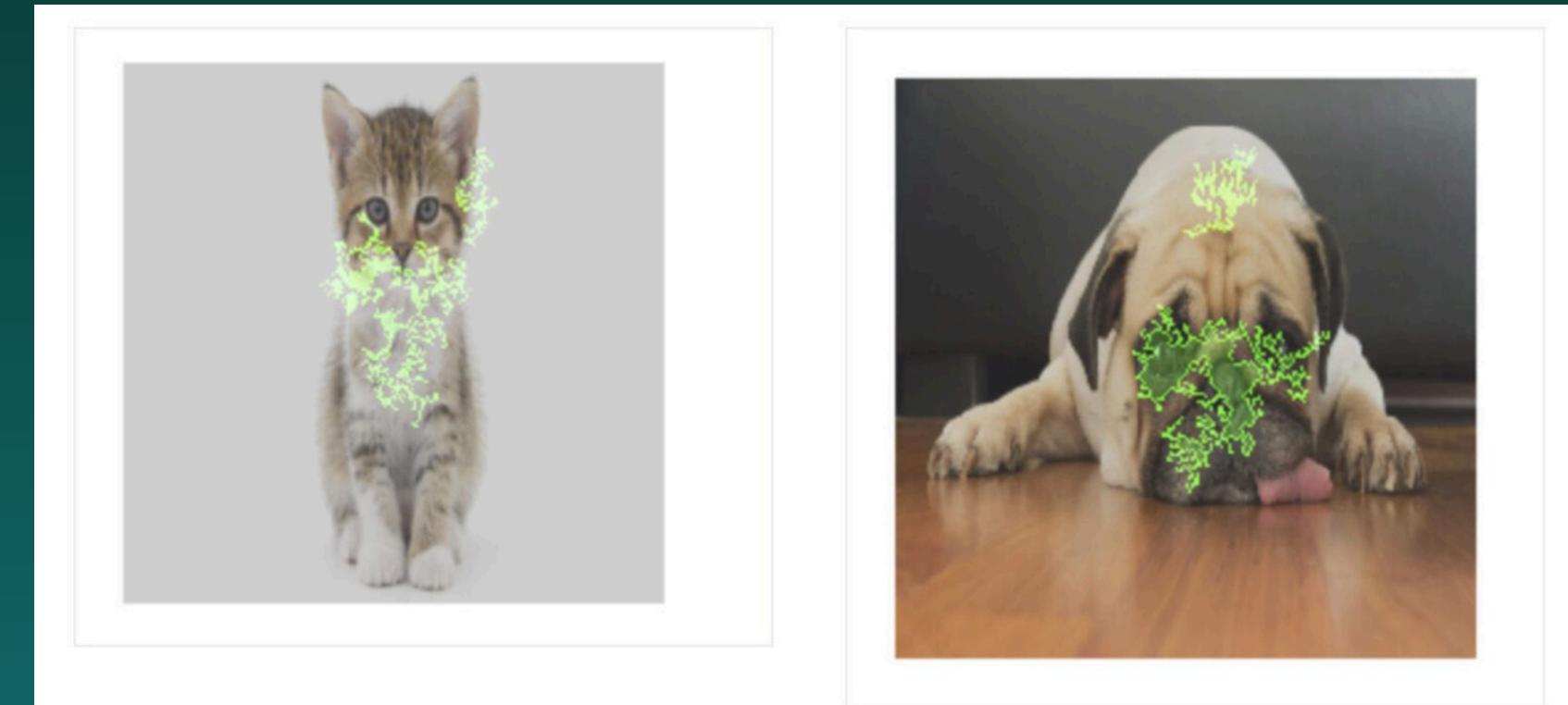
Hoe werkt AI?

- Rule based AI
- Machine learning
- Deep learning

Werkend op basis van algoritmes → recept

Machine learning

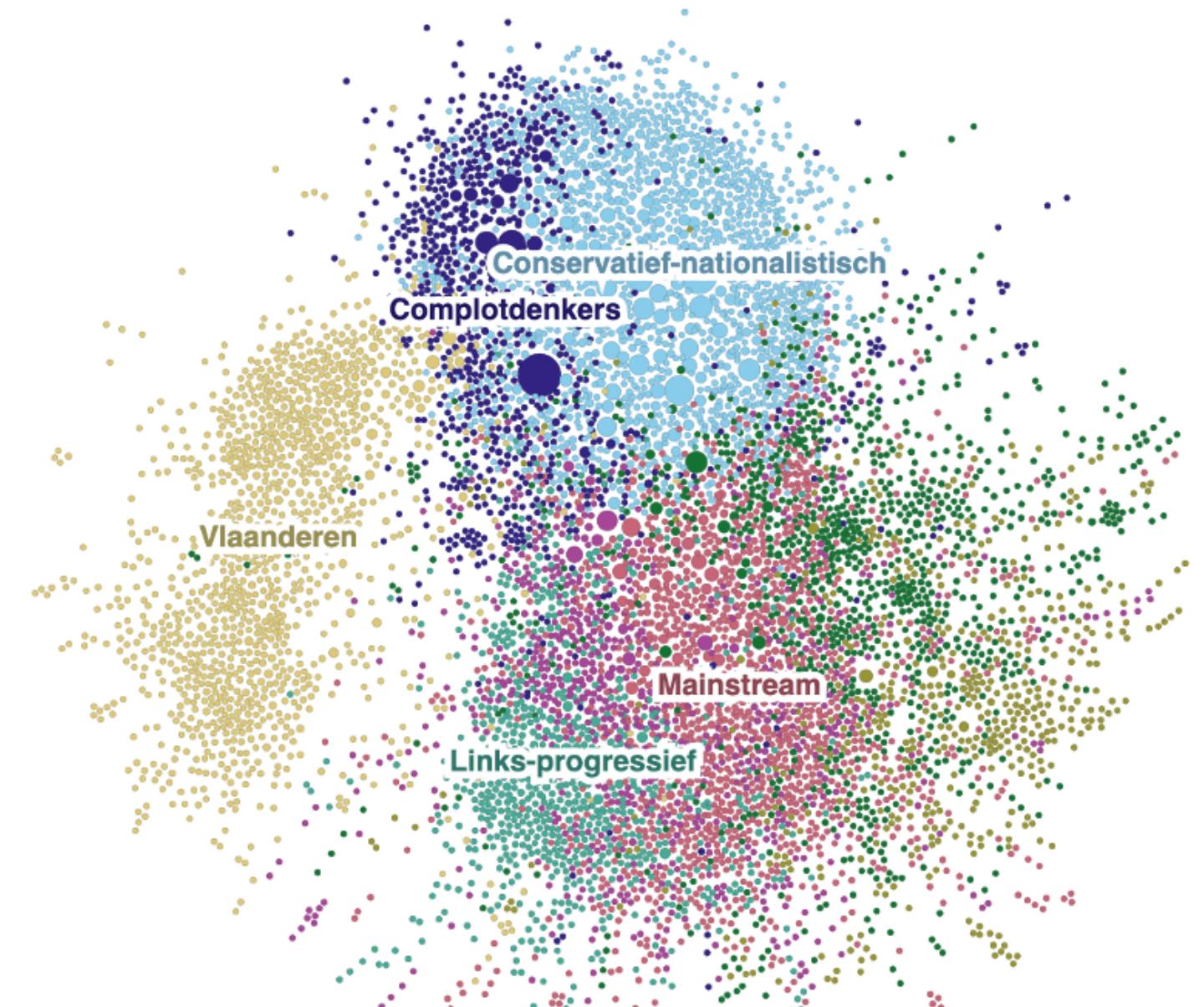

Machine learning:

- Niet optie A of B
- Herkennen van patronen

Hoe werkt het:

- supervised learning → labels vooraf
- unsupervised learning → labels achteraf
 - clusteren

Deep learning

- Reinforcement learning
- Peuter leert een nieuwe taal
- “Ik loopte”
- Wat vond je van deze advertentie?

Welke soorten AI worden in de journalistiek gebruikt?

- 1. Midjourney
- 2. Stable Diffusion
- 3. Shutterstock Ai Image Generator
- 4. Dall-E 3
- 5. Ideogram AI
- 6. Adobe Firefly
- 7. Tess
- 8. Grok Image Generation

Beeld

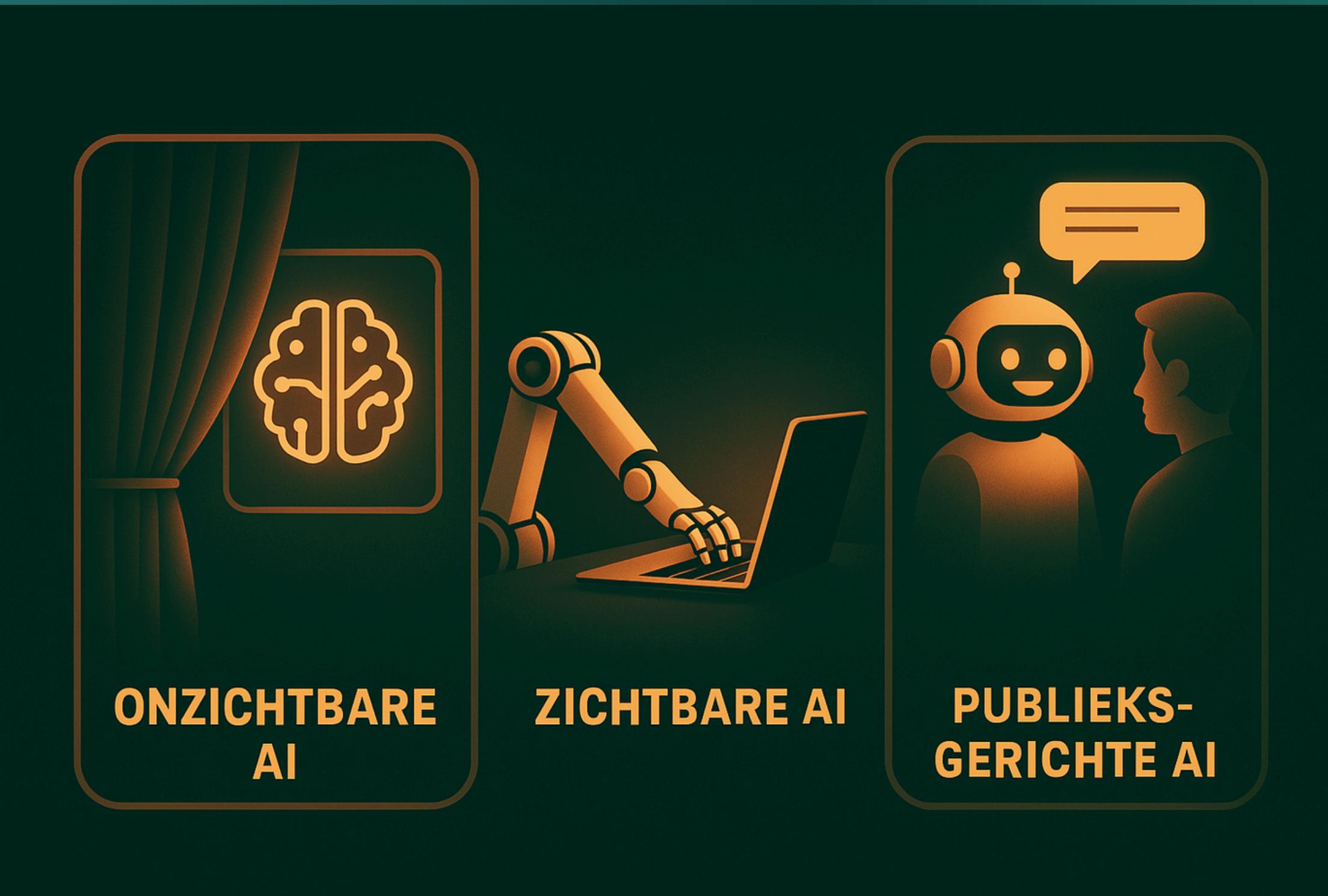
Tekst

- 1. ChatGPT (van OpenAI)
- 2. Bard (van Google)
- 3. Claude
- 4. Bing (van Microsoft)

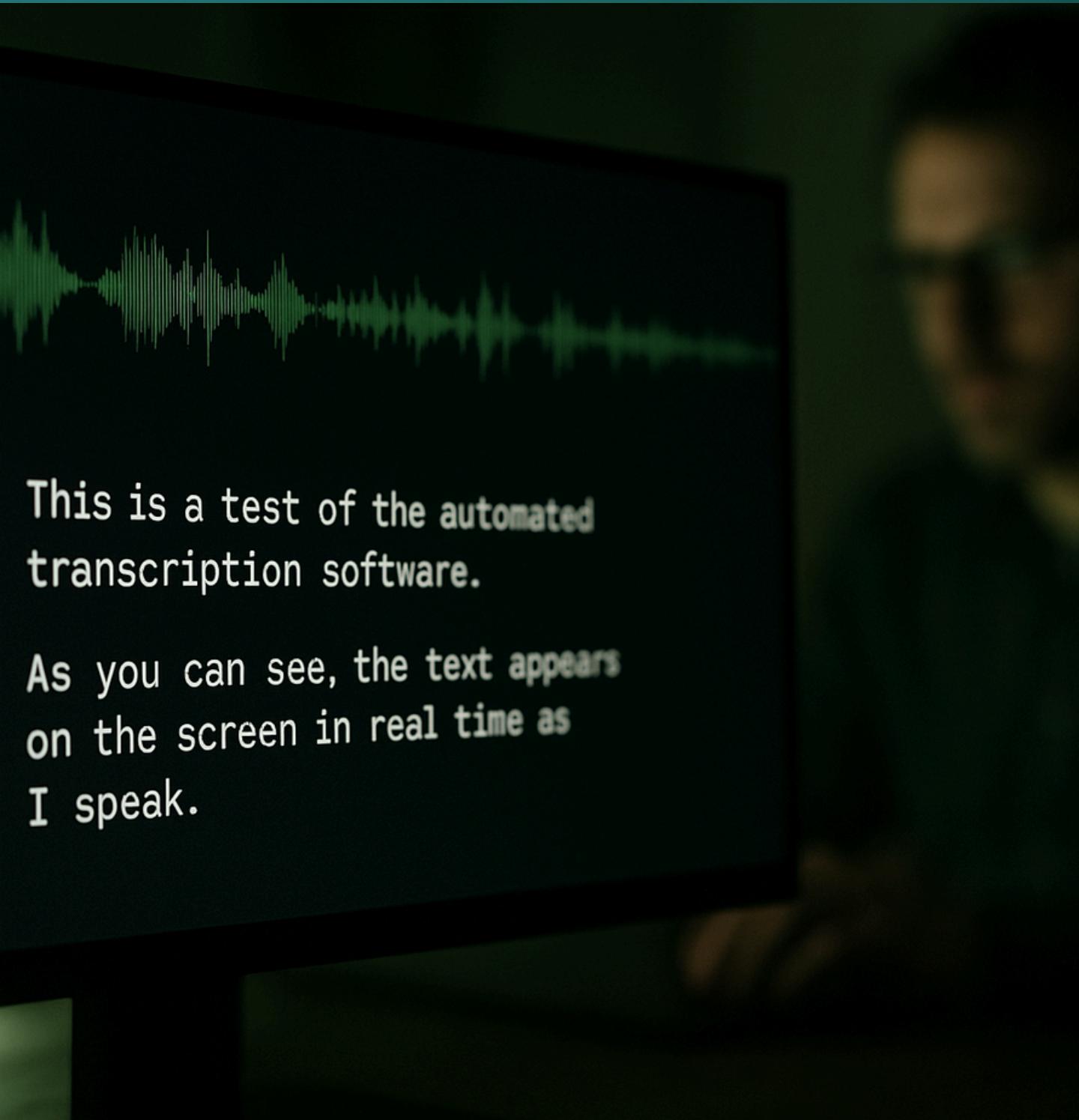
Toepassingen van AI in de journalistiek

AI in de journalistiek in 3 toepassingen:

Achter de schermen (Invisible AI)

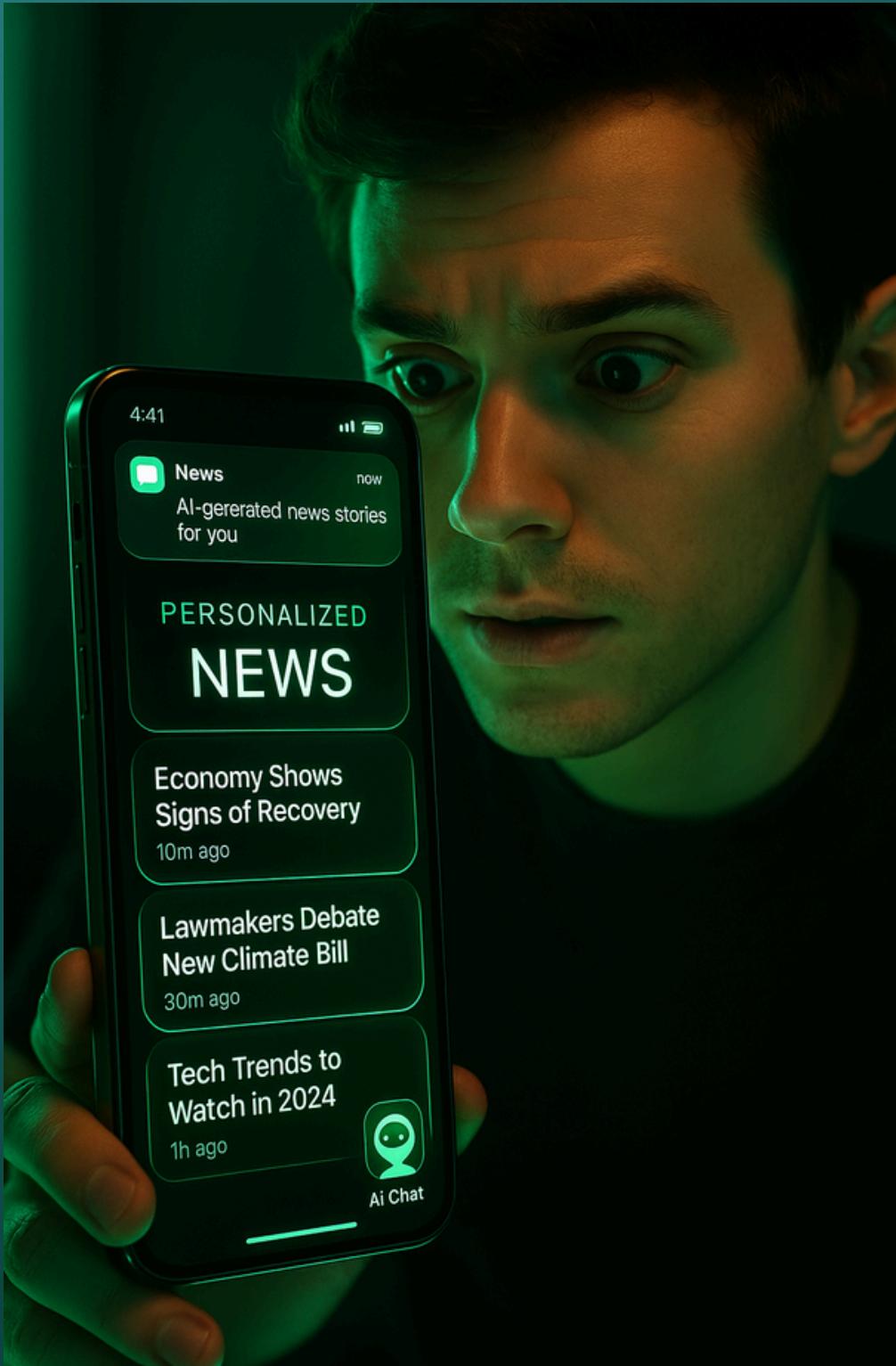
- **Transcriptie (bv. Limecraft, Whisper)**
- **Samenvattingen & vertalingen**
- **SEO en tagging (bv. ANP-tags op foto's)**
- **Factchecking**
- **Data-analyse en interviewvoorbereiding**

Contentcreatie (Zichtbare AI)

- Robotjournalistiek (sportverslagen, weer, beurs)
- AI-beelden (Midjourney, DALL·E)
- Deepfake-achtige reconstructies
- Visualisaties en explainer-video's

Richting publiek (Distributie & Interactie)

- **AI-chatbots (NOS)**
- **Gepersonaliseerde pushmeldingen (AD, NU.nl)**
- **Moderatie van reacties (NU.nl)**
- **Publieksinteractie: quizjes, explainers, assistenten**

Potentie van AI in de journalistiek

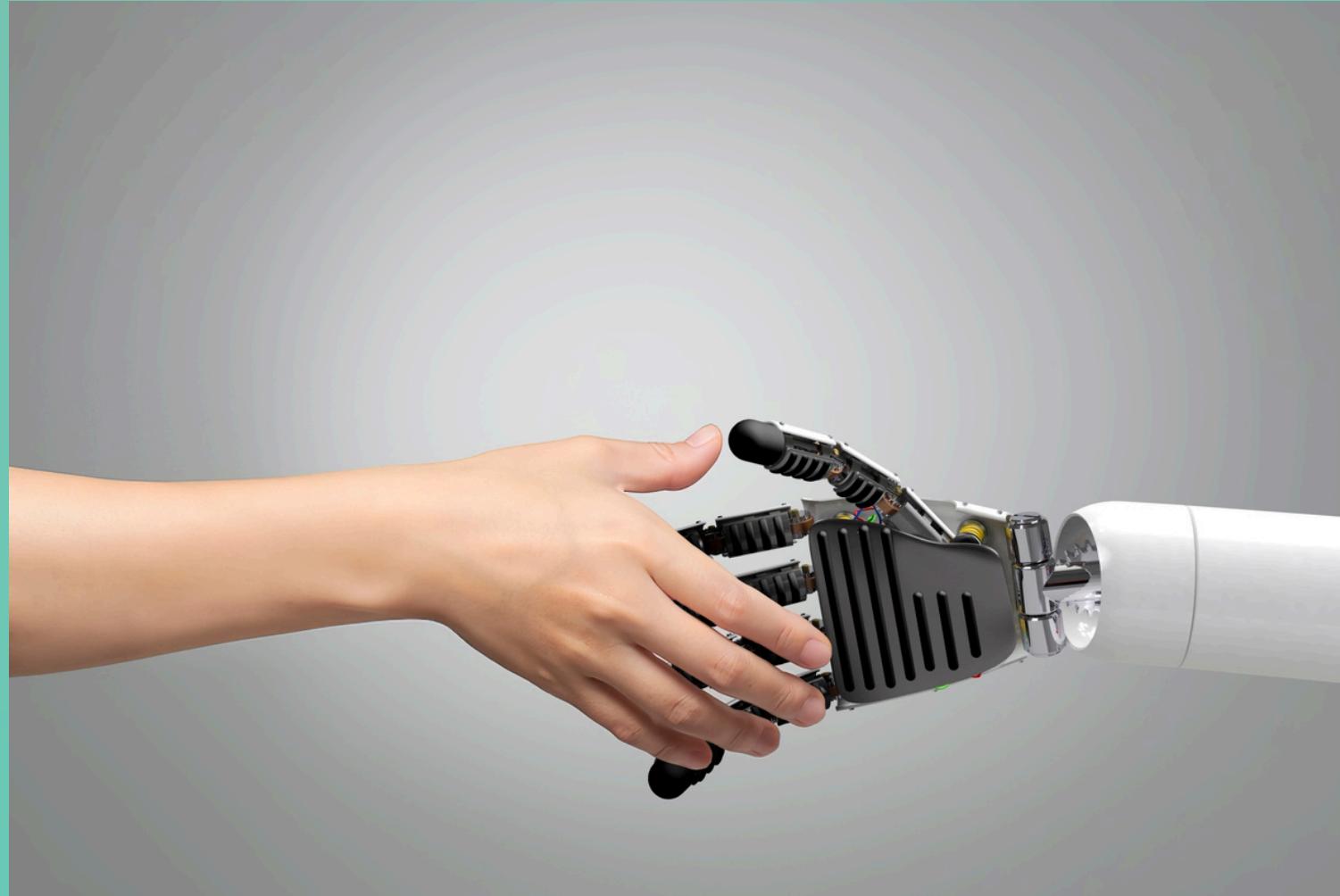
- **Efficiëntie & snelheid**
- **Creatieve ondersteuning**
- **Toegang tot beeld waar geen camera bij kan**
- **Betaalbaar alternatief voor stockmateriaal**
- **Versterking van kleine redacties**

AI is een hulpmiddel, geen vervanging

- Journalisten komen ter plaatse
- Redacties moeten bewust keuzes maken
- Richtlijnen zijn nodig, zeker voor visuele AI

✨AI risico's✨

- 1. Bias en vooroordelen**
- 2. Betrouwbaarheid en verantwoordelijkheid**
- 3. Hoe Nederlandse media omgaan met AI**
- 4. Auteursrecht**

Bias en voordelen

AI leert van data met vooroordelen (bias)

Voorbeeld: Google Translate – "she is a doctor" → "hij is een dokter"

Gevaar: versterking van stereotypen

Wat kunnen we doen?

- ✓ Data checken op diversiteit
- ✓ Kritisch zijn op AI-content
- ✓ Factchecking blijft noodzakelijk

Betrouwbaarheid en verantwoordelijkheid

AI genereert snel nieuws, maar zonder ethisch besef

Gevaar: verkeerde informatie verspreiden (bijv. deepfakes, foute adviezen)

Verantwoordelijkheid: AI of journalist?

Wat kunnen we doen?

- ✓ AI als hulpmiddel, niet als eindbeslisser
- ✓ Journalisten blijven eindverantwoordelijk
- ✓ Transparantie over AI-gebruik in nieuws

Hoe Nederlandse media omgaat met AI

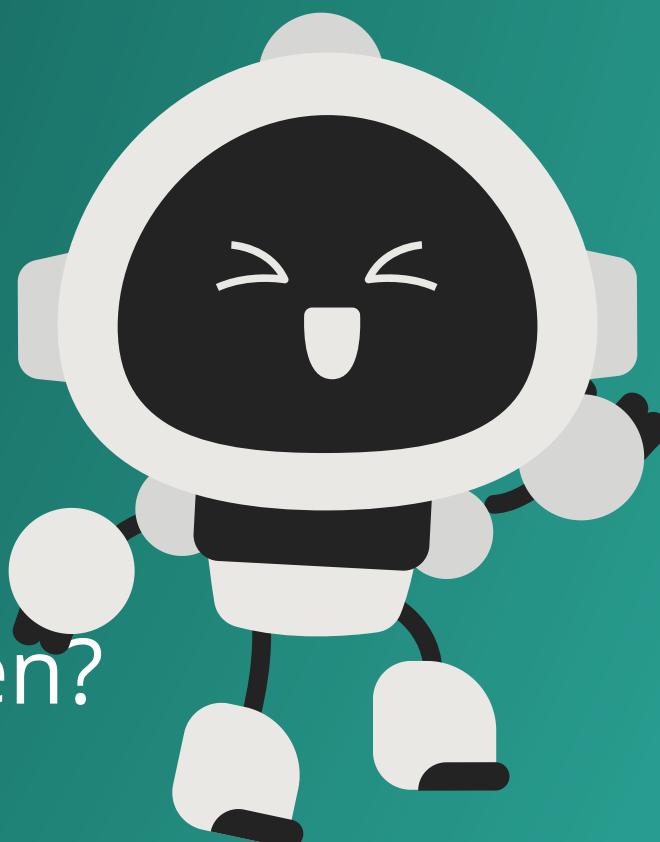
Voorzichtigheid in AI-experimenten in Nederland

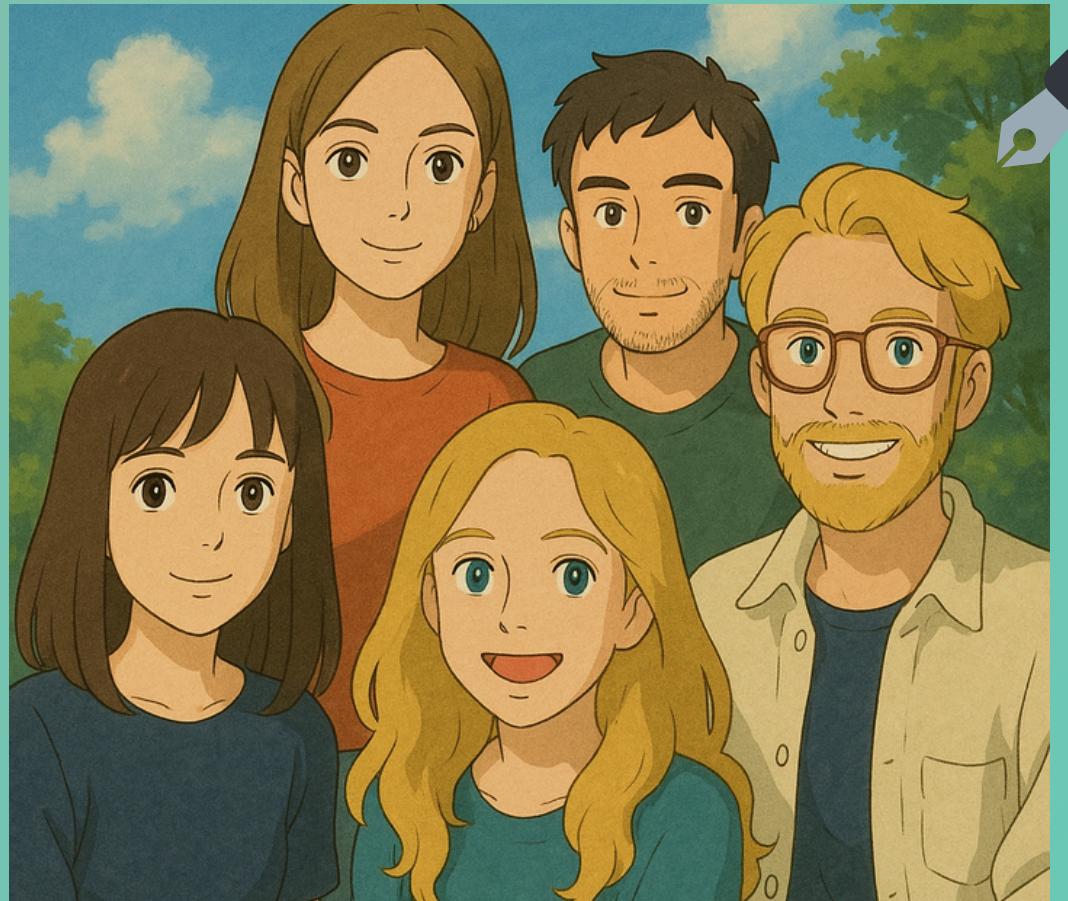
 De Volkskrant: AI als hulpmiddel, inhoud blijft menselijk

Roularta: AI-expert met journalistieke ervaring

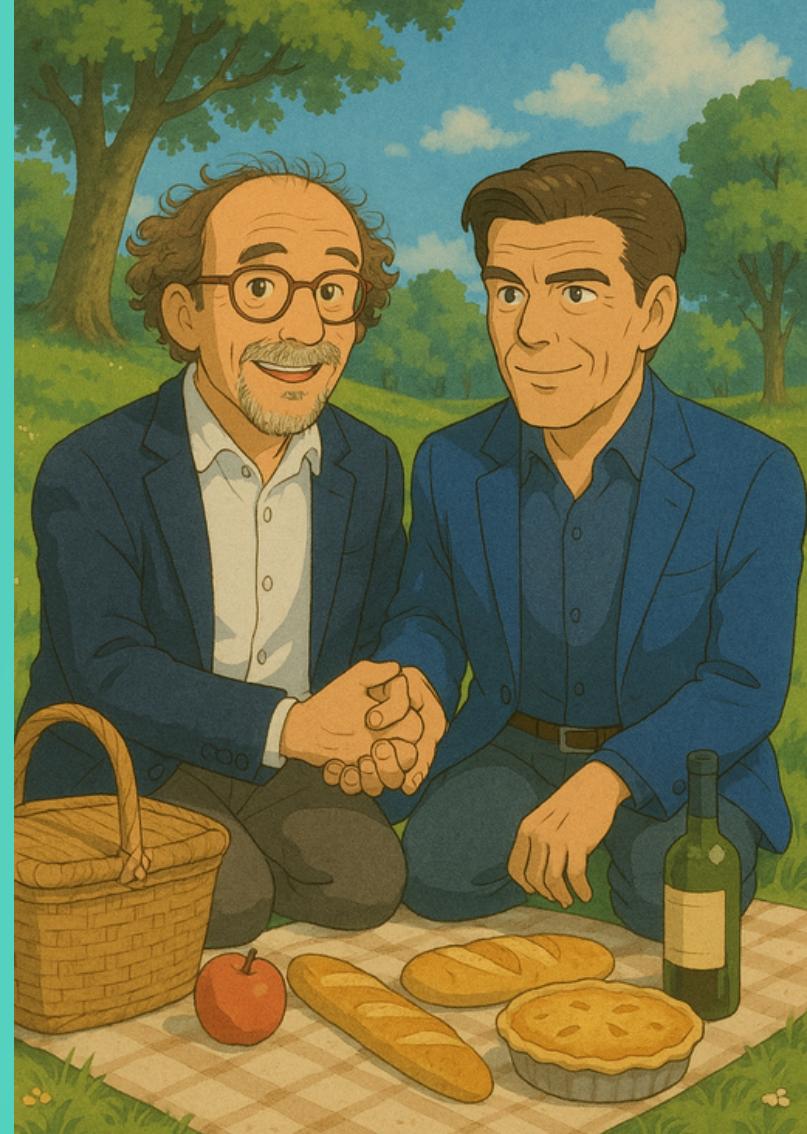
Uitdaging: AI zonder duidelijke strategie in redacties

Vraag: Hoe AI verantwoord inzetten zonder controle te verliezen?

Auteursrecht

- **AI-modellen worden vaak getraind op auteursrechtelijk beschermd content, zonder toestemming**
- **Juridisch grijs gebied: wie is de echte auteur van AI-gegenereerde content?**
- **Studio Ghibli-stijl in ChatGPT roept discussie op over intellectuele eigendom**
- **Visuele stijl is niet beschermd, maar trainingsdata vaak wél**
- **AI imiteert stijlen van makers, soms zonder erkenning of vergoeding**
- **Volgens juristen is er dringend nood aan duidelijke regels en wetgeving**

(Vlaamse) do's en don'ts bij het gebruik van AI in de journalistiek

DO's

- Controleer de informatie **altijd**
- Wees **transparant** naar je publiek
- Zet '**chat history**' uit in ChatGPT

[https://www.journalist.be/nl/nuttige-en-verantwoerde-aitools-voor-journalisten](https://www.journalist.be/nl/nuttige-en-verantwoorde-aitools-voor-journalisten)

DON'Ts

- Stuur **geen vertrouwelijke data** naar AI-diensten.
- Gebruik de output van AI niet **direct** als content
- Koop niet zelf licenties voor AI op naam van DPG Media.

Valkuilen en kansen bij het gebruik van AI in de journalistiek

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

VZW ERKEND ALS BEROEPSVERENIGING

[https://www.journalist.be/nl/nuttige-en-verantwoerde-aitools-voor-journalisten](https://www.journalist.be/nl/nuttige-en-verantwoorde-aitools-voor-journalisten)

Valkuilen

- Feitelijke **onjuistheden** publiceren
- AI **vergroot het wantrouwen in de journalistiek** door de grote **foutmarge** in AI modellen.

Kansen

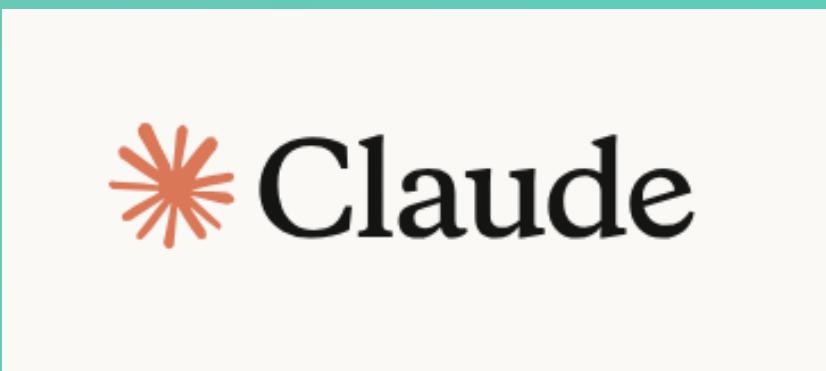
1. AI als **onderzoekshulp**
2. AI als **schrijfhulp**.
3. AI kan **visuele content maken**
4. AI kan helpen bij **vertalingen**
5. AI kan helpen bij **samenvatten**
6. AI kan **communicatie** en **interactie** met het publiek bevorderen

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

In tekst

Washington Post New York Times

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

Illustraties

In beeld

Foto's

Man uit Den Ham was smoorverliefd op vrouw van z'n broeder, reden genoeg om hem te vermoorden?

 Tom Meerbeek 22 januari 2024, 19:00 • Aangepast 22 januari 2024, 20:04 • 5 minuten leestijd

Bracht Hamid zijn broeder om uit liefde voor Maryam? © Tekening gemaakt via AI, Microsoft Bing, ter illustratie

RTV Oost

NOS-journaal 24 augustus 2023

Michel, T. (2023, 25 augustus). Hoe een AI-gegenereerde foto in het NOS Journaal terechtkwam – Over NOS. Over NOS. <https://over.nos.nl/nieuws/hoe-een-ai-gegenereerde-foto-in-het-nos-journaal-terecht-kwam/>

<https://www.jaapvanzessen.nl/nieuws/waarom-rtv-oost-koos-voor-afbeeldingen-gemaakt-door-ai/>

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

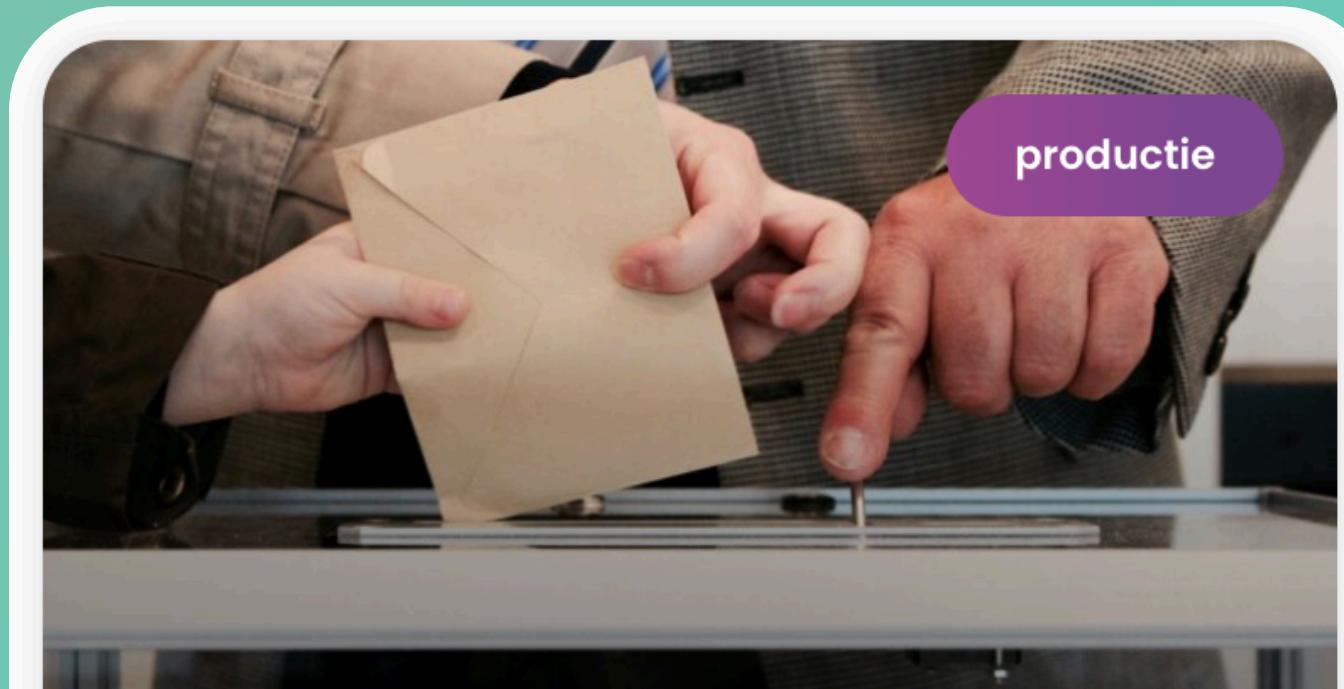

Op social media

@rapnieuwstv op Instagram

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

**De NOS laat een robot
verslag doen van
Statenverkiezing**

- Provinciale Statenverkiezingen van 2019
- Een kort artikel voor alle 355 gemeentes

“Op menskracht had de redactie nooit op één dag zoveel artikelen kunnen publiceren”

Waar kunnen we AI vinden in de journalistieke media?

De vier grootste partijen in Waadhoeke

In de gemeente Waadhoeke (provincie Friesland) is de PvdA de grootste partij geworden. De sociaaldemocraten verloren echter licht: de partij ging van 15,7 naar 14,3 procent.

Als tweede partij eindigde Forum voor Democratie, dat met 10,8 procent als nieuwkomer binnentreedt.

De VVD werd ondanks een klein verlies de derde partij met 9,7 procent (dit was bij de vorige verkiezingen 10,1), gevolgd door het CDA met 8,2 procent (was 23,6).

De rest van de top 10

De PVV haalde 7,5 procent (was 8,1), de SP 7,3 procent (was 10,5) en GroenLinks 7,1 procent (was 2,8). De top tien van de grootste partijen wordt gecompleteerd door de SGP (6,4%), de ChristenUnie (5,2%) en de Partij voor de Dieren (5,2%).

Van de partijen die de vorige Provinciale Statenverkiezingen nog niet meededen, kwam Forum voor Democratie als grootste nieuwkomer binnen. De SGP boekte van alle partijen die vier jaar eerder al op het stembiljet stonden verhoudingsgewijs de grootste winst.

Opkomst

De opkomst in de gemeente Waadhoeke kwam uit op 52,2%, lager dan bij de vorige verkiezingen (54,5%). In de provincie Friesland was de opkomst 54,0% en waren 43 zetels te verdelen. De grootste partij werd de PvdA met 13,2%. Landelijk was de opkomst 51,9%.

Opdracht

Deel 1

Je werkt op een redactie samen met de mensen in je groepje. Jullie krijgen deze afbeeldingen te zien. De redactie waar jullie voor werken wil deze afbeeldingen bij een artikel plaatsen. Welke afbeeldingen zouden jullie wel en niet plaatsen? Verklaar waarom.

De artikelen en foto's staan op de doorgestuurde pagina's

Deel 2

De redactie waar je bij werkt, zegt te willen gaan experimenteren met AI in het journalistieke proces. Hoe staan jullie, met jullie functie, hier tegenover? Kom naar voren met een duidelijk standpunt.

(Bonuspunten als jullie dit standpunt met een AI model (tekst, video of foto) duidelijk naar de rest kunnen communiceren).

Vragen

Welke publieke discussies zijn er over het gebruik van AI in de media?

Maak onderscheid tussen het gebruik van AI aan de publicatiekant en aan de consumentenkant en de voor- en nadelen.

Literatuurlijst

- Broussard, M., Diakopoulos, N., Guzman, A. L., Abebe, R., Dupagne, M., & Chuan, C.-H. (2019). Artificial Intelligence and Journalism. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 96(3), 673-695. <https://doi.org/10.1177/1077699019859901>
- De Jong, J., Vandendale, A., Van der Woude, M., & Arends, S. (2025). AI in beeld: mogelijkheden, risico's en richtlijnen van kunstmatige intelligentie voor de beeldende journalistiek. Universiteit Leiden.
- Haenlein, M., & Kaplan, A. (2019). A Brief History of Artificial Intelligence: On the Past, Present, and Future of Artificial Intelligence. *California Management Review*, 61(4), 5-14. <https://doi.org/10.1177/0008125619864925>
- Simon, F. M. (2022). Uneasy bedfellows: AI in the news, platform companies, and the issue of journalistic autonomy. *Digital journalism*.
- Matich, P., Thomson, T. J., & Thomas, R. J. (2025). Old threats, new name? Generative AI and Visual Journalism. *Journalism Practice*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/17512786.2025.2451677>
- Michel, T. (2023, 25 augustus). Hoe een AI-gegenereerde foto in het NOS Journaal terechtkwam - Over NOS. Over NOS. <https://over.nos.nl/nieuws/hoe-een-ai-gegenereerde-foto-in-het-nos-journaal-terecht-kwam/>